

Atkelta iš 10 p.

E.B. Labai platus klausimas...
S.S. Gerai: 1993 metais padarytos patarais privatizacijoje ir, sprendžiant iš atsiliepimų, mūsų skaitytajai jaučia, kad jie apgaulti. Tas pats ir su indėliais - žmonės jaučiasi lyg keičiat, išmesti iš traukinio, kuris nuvažiuoja su visu jų turtu. Taigi vyksta privatizavimas, nemokant nei litais, nei investicijomis čekiais, daiktai turtą grupei daugių. Jūs, kaip pareigūnai, išpareigojūsioje kovoje su korupcija, padėtis labai dviprasmiška ir nepavydėtina. Ar Jūs vis dėlto pritarate opozicijos pareikštomis pastaboms, pasiūlytiems projektams priešintis tokiame Lietuvos pėsliumui, sustabdyti nusikalstamumą?

E.B. Sutinku, bet deja, turis Jūs nuvilti. Tas pėsimas prasidėjo dar prieš ateinant į valdžią LDDP. Ir užprogramuotas jis ir buvo žymiai ankščiau. Galėčiau paminti ir daugelio Jūsų žmonių pavarde, bet noriu aplenkiti tardymo organų. Jie plėšė lygias taip pat, kaip ir kurie dabar. Kai Jūs žinoteš dabar kalba apie korupcijos masą?.. Manau, kad padėtis yra dar blogesnė, liūdnė. Vakar buvo VRM kolegija, ir aš ten pasakiau: užteks kalbėti apie tai, kad pažabojam, stabilizavimui nusikalstamumą, ir pažūrėkim, kada, kokiam lygyje ji pristabdom - kai jau ir augti nebėra kur. Antra, šiandien organizuotas nusikalstamumas irgi gyvena rinkos, pasiūlos ir paklausos, sąlygomis. Jau visos sferos išsidalintos, plesis nėra kur. Trečia, organizuotas nusikalstamumas ir korupcija yra staigė, persipynę: jeigu korupcija dar gali egzistuoti be organizuoto nusikalstamumo, tai pastarasis be korupcijos negalima, nes tai jų prielaida, viena iš sąky. Ir kai sakoma, kad pagauta viena, dvi, trys ar net penkios nusikalstamos grupuotės, tai dar nieko nereikia. Vidūns reikiami misterijose ar paprasniai parodyti man nors vienos grupės, po to kaip buvo atliktas tardymas, korumpuoti ryšius. Juk tie ryšiai turi būti: O tokių bylų nėra. Čia tikrai daroma per mažai, iš esmės nieko nedaroma. Kad ir ta pati "Laveita" - reikta labai daug ką išsiaiškinti. Tokių pavyzdžių daug. Ka daryti? Nėšeta, kad aš apie tai nekalbu. Kad nesišlyšiu, tai tiesa, bet kalbu daug ir seniai. Šį darbą, atvirai kalbant, pradėjau dar tada, kai dešiniojoje pozicijoje į tai žūrejo labai skeptiška. Arne Jūs laikraščiui rašė: Štai Motieka kenda, tuoj sprandž nusieks, ir panašiai...

S.S. Kada ir kas rašė?
E.B. O gal ir ne Jūs laikraščiui. Bet tokių dalykų spaudoje būta. Vėliau iš tikrųjų dešiniojoje pozicijoje įsijungė. Jų pasiūlymai dažniau būna labai konstruktyvūs, tuo labai džiaugiuosi. Kai tokių pasiūlymų būna, visada juos palaikau. O ka aš darau konkrečiai? Bandau išsiti, pas ka, galų gale, koncentruojasi visas turtas.

S.S. Kitaip tariant, kas valdo Lietuvą?
E.B. Taip, kas valdo Lietuvą. Bandau. Pasisak ar ne, nežinau.

S.S. O Jūs žinot ar nujauciat, kas valdo?
E.B. Kaip tardytas aš galiu remtis tik faktais. Nujauciu, ir deju...

S.S. Tai nekėlia džiaugsmo... neseniai teko skaityti "Metuose" dabar prezidentūroje, aukščiausioje, kaip sakoma, valdžios piramidėje dirbančio rašytojo Gudaičio straipsnį, kur jis labai nyku, vos ne pasaulio pabaigos valdžiedelį nupiešia Lietuvoje, kur kvailai, girdi, šneket apie kokią finansinę valstybės politiką, kai ją daro kelidaužiai susimierksintys veikėjai už vieno stalo... Tačiau jis išsako tokią mintį, kuri verčia pastatyti ausis: girdi, labai reikėtu kažkokios valingos asmenybės, matyt, gerjo prezidento, melo visų mylimo diktatoriaus, kuris gal dar vaikšto šalikėlem, kai pro šalį švilpia ir jo nepaveičia brangios mašinos. Štai jis ateis ir padarys tvarką - ne demokratiniai šalies institutai... ne rinkėjai, ne politinės jėgos.

E.B. Deja, aš šito straipsnio neskaiciau. Bet tokioms mintims man irgi bangina. Žinoma, jeigu aš tėsingai supratu, kad reikalinga geležinė ranka.
S.S. Taip, panašiai.
E.B. Asmeniškai man tai neprimintu.

na. Manau, kad tai labai pavojinga. Ir kaip viską subalansuoti? Gal mano kolegias iš VRM ir supyks, bet labai atsargiai žūreiu į visus tuos policijos ir kt. stiprinimus. Ne todėl, kad šito nereikėtų daryti, bet kad nebūtų perzengta riba, už kurios pasijusime esą policinėje valstybėje. Daug kritikos gavau dėl Prevencinio sulaikymo įstatymo. Iš tikrųjų, buvome ties riba, ir aš labai nerimavau, kad nebūtų suduotas lemiamas smūgis demokratijai. Manau, kad riba nėra buvusi perzengta, bet pavojus buvo.

S.S. Seime nuosiamas ir jau gerai išminkytas Nepaprastosios padėties įstatymas, kurį, kaip kepač, kiekvienu momentu gali pašauti į krosnį.
E.B. Man taip atrodo. Turi būti Nepaprastosios padėties įstatymas, tik ji reikta kvalifikuotai parengti. Mačiau, yra ir svarbios pastabos. Reikalingas toks įstatymas. Gyvename sudėtingoje aplinkoje ir ne su pačiais geriausiais kaimynais. Bet tokius mums Dievas davė.

S.S. Bet tas įstatymas turi būti konstitucinis?
E.B. Sutinku. Ir dar noriu grįžti prie ankstesnės minties - jei kas galingsas norės mums padaryti bloga, tai, atsiprašau, jis nelabai kreips dėmesį į mūsų įstatymus.

S.S. Ar įmanoma diktatūra tokioje mažoje Lietuvoje? Žinoma, istorijoje visokių pavyzdžių būta. Bet ar yra kokios prielaidos, galimybės įvesti Lietuvoje diktatūrą?
E.B. Manau, kad kol kas nėra.

L.P. Dabar Jūs prisipažįstate, kad su Prevencinio sulaikymo įstatymu laivavot ant ribos. Bet jami skyrėte daug daugiau jėgų ir dėmesio. Žmonės pasigenda Jūsų pozicijos dėl pajamų deklaravimo. Negi manote, kad be pajamų deklaravimo, o tik su Prevencinio sulaikymo įstatymu, kuris, ko geru, priešitaruja Konstitucijai ir deklaratijai, galima buvo ką nors padaryti? Čia kaip tik norėčiau pacituoti vieno Jūsų partijos nario pasakymą: "Prevencinio sulaikymo įstatymo veidas kirminių sugrauztas, bet reikta eiti į pobūvį, ir tą veidą pasipūduojam!"

E.B. Klįstate, jei manote, kad, priėmus Pajamų deklaravimo įstatymą, iš karto išsprendis visos problemos. Taip, sutinku, kad reikalingas visas kompleksas įstatymų. Apie tai aš seniai ir dažnai kalbu. Bet mes buvome atsūdirę tokioje situacijoje, kad padėtis galėjo būti nekontroliuojama. Todėl ir buvo priimtas Prevencinio sulaikymo įstatymas. Laukti, kol visis bus parūšti ir sukomplektuoti, nebuvo galima. Teisėtvarkos organai jau rankas buvo nulėdę ir tik stebėjo, kas čia darosi. O dėl pajamų deklaravimo mano pozicija visada buvo aiški ir nuosekli - toks įstatymas būtinas! Aš, pavyzdžiui, ju negalėjau rengti, bet kreipiausi į specialistus ne vieną kartą.

S.S. Bet balsuoti už jį juk galima?
E.B. Privaloma balsuoti. Tik štai ką noriu dar pabrėžti. Aš pasisakiau ir už tą įstatymą, kurio nepasirašė Prezidentas, ir už visotinį pajamų deklaravimą, tik pareigūnais jis turėtų būti grežiesnis. Taip yra visame pasaulyje.

S.S. Bet gal pradėti reikta ne nuo vargšų pensininkų, o nuo Prezidento, ministrų, Seimo narių - gal jie turėtų rodyti pavyzdį?
K.P. Ar pagalvota, kaip tai galima padaryti techniškai?

E.B. Technikai vienodai sunku ir pensininkams, ir pareigūnams. Beveik 100 proc. garantuojū, kad tas įstatymas pradės veikti po kokių 5 metų. Ir jeigu dar metais bus atidėtas jo priėmimas, tai ir įsigalios vėliau. Dabar dėl tos minties, kad reikėjo pradėti nuo Seimo. Žinote, ir aš balsavau už, bet sakiau, kad šis įstatymas bus panaudotas tarpisavio intrigoms. Brauzuskas nedeclaravo poros batų, Landsbergis nedeclaravo poros kelnių.

L.P. Ar tiesa, kad Vidūns reikėtu ministerijose grupė rengia ar jau parengusi įstatymą pagal amerikiečių Riko įstatymą, tik kažkodėl tai nulygina?
E.B. Ne, šie įstatymai nenuitylimi. Įstatymas pagal amerikiečius pradėtas rengti dar ankščiau. Man atrodė, jis yra

vyriausybeje ir netrukus turėtų atsūdirti Seime, bet aš bijau, kad nei kairė, nei dešinė nesutiks jo su džiaugsmu, nes jis gana drastiškas. Bet vėl - jį reikta priimti. Susėvelinus ar ne, bet tuos greičiau, tuo geriau.

K.P. Grįžkime prie korupcijos. Labai svarbi visuomenės nuomonė, kuri išreiškiama per spaudą. Jūs puikiai žinote, kad daugelis korupcijos faktų išlenda politikas per spaudą. Kaž manote Jūs kaip politikas? Ar pranešimas spaudoje nėra akstinas pradėti tyrimą? Dabar gi visuomenė ignoruojama.
S.S. Iš esmės tai ir yra valstybės žlugdymas plačiaja prasme...

K.P. Taip, Galima rašyti kiek nori, bet ji tai nereaguojama. Kad ir ta 20 mln. Visokavičiaus byla. Užvire toks katilas, išpūstas toks didžiulis burbulas, o apie Kozyrovčių tyliama. Kodėl į tai visiškai nereaguojama?
E.B. Dėl Visokavičiaus irgi noru pasakyti, kad neliktų vien Jūsų nuomonė - kai baigsis teismas, tada ir pasakysime, kaltas jis ar ne. Dėl publikacijų - dangama jų pasirodo kontrolei, prokuratūrai ar policijai pradėjus tyrimą. Taigi ne žurnalistai randa. Atleiskit, bet taip yra.

S.S. Tai kodėl neišgausoma paslaptis, jei tyrimas pradėtas? Kodėl patenka į spaudą? Gal pasakytumėte, kaip "Lietuvos aidas" gautų tokios informacijos? (Juokiasi.)
E.B. (Juokiasi.) Galit. Viskas, matyt, priklauso nuo to, kaip ir su kuo sugyvenate. Žinote, pykštai ir VRM, ir prokuratūra, kad spaudoje pasirodo neskelbiama informacija. Aš su jais nesutinku, kai jie kalina spaudą. Aš jiems ir sakau: tai jūsiū beida, kad informacija patenka į spaudą, spauda visada ieško informacijos. Taip yra visame pasaulyje. Žinoma, lazda turi du galus. Aišku, kad spauda turi skelbti apie blogus darbus. Bet yra ir kita pusė. Tarkim, jei kelerius metus perskaitėte laikraštyje žinutę, kad koks nors valstybės pareigūnas, kaip sakoma, prisidūrbo, tuoj pradėčiau sukti visą mechniazmą, panaudočiau visus kanalus. O dabar jau taip: atsiverite laikrašči, perskaiteite ir pasakit: na štai, dar vienas įkiuvu. Mes jau aburiniai kaip prapatome prie tokių žinių. Ka reikėtų daryti? Neanalizuojame, kodėl mūsų teisėtvarkos organai atsūdirė tokioje padėtyje, nes tai būtu labai ilga kalba. Bet padėtis iš tikrųjų kritiška. Kažin ar Respublikos prokuratūroje šiandien rastumėte 1-2 tardytojus, kurie išmąnytų ūkinės bylas, o šito labai reikia! Ekonominės bylos daug sudėtinges negu, tarkim, nužudymo byla. Kriminalinėje policijoje, kuri turėtų užsiimti organizuoto nusikalstamumo bylomis, šiuo metu dirba apie 70 proc. žmonių, darbo stažas mažesnis negu 3 metai. Ka jė gali? Tas pats prokuratūroje. Daugelis dar nebaigė mokslo studenčiai. Tiesa, prokuratūroje pastaruoju metu su korupcijos bylomis susiję reikalai lyg ir pagerėjo. Ne paslaptis, mes, kas darosi vienoje ar kitoje misterijose. Pats galėčiau nurodyti faktus. Taigi būtiną įkurti specialias grupes, kurios kvalifikuotai dirbtų šį darbą. Aš prieš norą pasirodyti (kaip rusai sakė, prieš "pokazučiu"), bet šį kartą reikėtų viešoms. Reikėtų parodyti, paskelbti vieno, dviejų, gal ir penkių normalių valdūnkų, o ne valdūnkų blyškų.

S.S. Vidūrimo rango valdūnkai?
E.B. Kad ir aukščiausieji. Bet užtat kitį, prieš imdami kįsį, pagalvotu, nors truputį bijotu. Štai kodėl aš skeptiška žūreiu į bylas, nukreiptas į toliau praclį. Vargu ar juos šiandien aktualiausios.

L.P. Ar Jūs nepastebėjote tendencijos, kad daug bylų patenka ne į teismą, o į spaudą? Ar tai nadingiau tardytos, ar

tos bylos jau būna sustabdytos dėl kažkokių priežasčių, ar informacija spaudoje yra pratekstas nutraukti bylą, "nurašyti"? Ne paslaptis, kad žurnalistai gauna gatavą informaciją ir tik užrašo viršuje rubriką: "Žurnalisticinis tyrimas".

E.B. Nemanau, kad tai daroma specialiai. Noriu grįžti prie to, ka jau sakiau - ūkinės bylos labai sudėtingos. Vargu ar šiandien ir aš jose susigaudyčiau. Dabar tokią įstatymų ir vyriausybės potvarkiū mašalyne, kad sunku išsiaiškinti, kas kaltas, kas teisus.

S.S. Gal kam nors naudingas toks chaosas?
K.P. Jūs pasakėt, kad atrodo, kad labai svarbias pareigas užinat. Man nebado, kad tai svarbios pareigos. Aš net labai nejuokiau jaučiaus šiuose rūmuose, labai nemėgstau valdžios įstatymų, bet vis vien... Esate politikas, ir tai, apie ka mes kalbėjome - visi puikiai suvokiame. Iš tikrųjų valstybe yra grūnauama, ir dar kaip grūnauama! Ko žmonėms reikia, kad valstybė atgimtų? Kad iš valstybės jis gautų naudą, nes gali atsitikti taip, kad po 3-5 metų tas pats žmogus, referendum pasisakęs už valstybę, pasisakys prieš valstybę. Kokia būtų Jūsų, politiko, prognozė - ka reikėtų kuo skubiau daryti, kad išvengtume tokios situacijos ir kad žmogus galėtų didžiūotis savo valstybe ar bent kokias jos veiklos sritis.

S.S. Kad valstybė nebūtų verčiama pajukos objektu...
K.P. Taip, kad žmonės tikėtų valstybe ir būtų pasiruošę gimti ja ir prie savo lauko ezros.

E.B. Na, aš ne visai sutinku su teiginiu, kad valstybė yra grūnauama. Neigiamai procesai vyksta, bet kad grūnauama, tai nepasakytina. Esan įsitikins, kad jeigu reikės, Lietuva stos ir gims net ir šiuoms sąlygomis. Man ir į galvą neatena tokią mintis, kad kas nors galetu pasakyti: nereikia mums tokios valstybės, geriau būkime su kaimynais, besiuolaikimes, bučiūokines, junkimes. Esu įsitikins, kad prie šito mes negrįšime. O kad pasikeistų į gerai pusę, reikės ne vienuriu teisiu.

K.P. Bet ką konkrečiai Jūs siūlytumėte?
S.S. Ką Jūs darytumėte, jei taptumėte prezidentu arba turėtumėte kitą galių?
E.B. Ką aš daryčiau? Pirmausia susiunkčiau padaryti žmonių kompaniją.

S.S. Pagal kokius pozymius?
E.B. (Juokiasi.) Žinot, kada skaudžiausia būna? Kai dirbdamas su žmogumi nusivily jo padornu, kurioo anksčiau net nebejojai. Man reikėtų žmonių, kurie pirmiausia galvotų ne apie tai, kiek įsidėti į savo kišene, o apie valstybę. Gal ir sunku tokius surasti, nes žmonės labai pasikeičia. Kartais Seime sutinku žmonių, kurie prieš kelerius metus keturliki įslinkdavo į mano ar kieno kito kabinetą, o dabar net neišsiveikia. Suprask, dideliu višurimuku tapo. Tokie žmonės man patys bjauriausi.

K.P. Jūs manote, kad dabartinėse komandose žmonės nepadorūs?
E.B. Aš manau, kad ir prezidento, ir premjero komandose yra tokių žmonių, bet, gink Dieve, ne visi.

S.S. Ar tikite, kad politika gali būti morali? Ar yra tokių politikų? Klausimas, labai tradiciškas. Šiuo klausiamu beveik visur ir atsakymai žinomi. Ar patįstate žmonių, kurie valdžia, pinigai ir kitokios gėrybės nesugaudytia?
E.B. Žinote, jeigu netikėčiau, būtų labai liūdna gyvenati.

S.S. Štai ar turite vieną kitą pavyzdį?
E.B. Aš nevardinsiu, kad, gink Dieve, nenusiūličiau.

S.S. Nereikia. Aš tik klausiu, ar yra tokių žmonių?
E.B. Taip... Aš manau, kad taip. Jūs ir Jūs toks?

E.B. Ne man apie save spręsti. Bet jei netikėčiau, kad lantuje yra padornu žmonių, tai būtų baisu, liūdna.

S.S. Tai mes ir palinksim ir Jūs, ir visoms mūsų skaitytajoms tikėjimo... Ko daugiau? Nerikyti! Nes rikymai ir politika, matyt, trumpina gyvenimą. Valiames, jog mūsų klausimai buvo taktiški. Jūs atsakymai įdomūs Lietuvos žmonėms. Sūdit!

Egidijus Bičkuskas Raimundo Štikos nuotr.